

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/35/2004

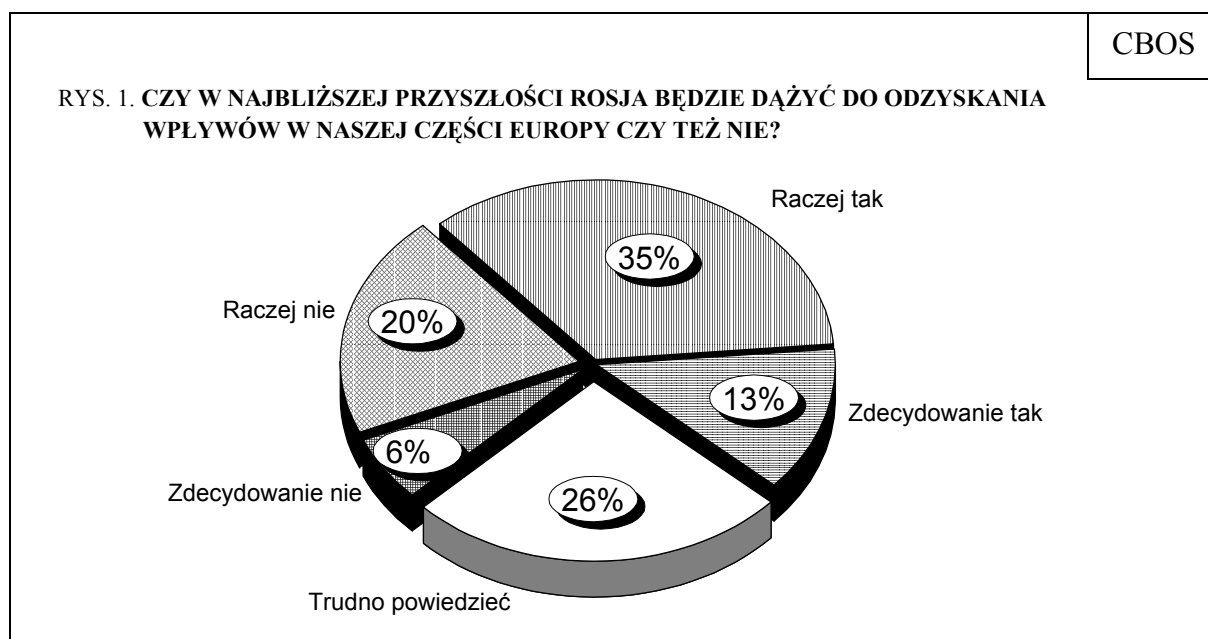
KU CZEMU ZMIERZA ROSJA?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Informacje o ewentualnym ulokowaniu w Polsce i kilku innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej amerykańskich baz wojskowych spowodowały sprzeciw Rosji, powołującej się m. in. na Kartę Rosja-NATO z maja '97. Wśród różnych spekulacji związanych z tym tematem pojawiły się nawet takie, które dopuszczały możliwość nakierowania rosyjskich rakiet na cele w Polsce. W związku z tym w styczniowym sondażu¹ po raz kolejny zadaliśmy pytanie o przewidywania Polaków dotyczące polityki Rosji wobec naszego regionu.

Od roku '94 niezmiennie przeważają poglądy przypisujące Rosji dążenia hegemonistyczne. Niemniej postrzeganie polityki przywódców tego kraju wobec naszego regionu ulega dużym fluktuacjom, przede wszystkim zapewne w zależności od aktualnych stosunków polsko-rosyjskich.

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (164) przeprowadzono w dniach od 9 do 12 stycznia 2004 roku na liczącej 1057 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższej przyszłości, np. w ciągu 5-10 lat, Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływow w naszej części Europy czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	VI '93	VI '94	V '95	V '96	VI '97	VI '98	II '99	II '00	V '01	II '02	I '04
	w procentach										
Tak	39	53	72	69	63	59	53	60	68	55	48
Nie	39	26	14	13	19	20	23	22	18	23	26
Trudno powiedzieć	22	21	14	18	17	21	24	18	14	22	26

Odsetki osób przekonanych o tym, że Rosja będzie dążyć do odbudowania swojej strefy wpływów, były największe w okresie, gdy ówczesny prezydent tego kraju wyrażał sprzeciw wobec przystąpienia Polski do NATO. Po raz drugi przekonanie to nasiliło się w roku 2000, kiedy to wystąpiły napięcia w stosunkach polsko-rosyjskich. W roku 2002, po wizycie prezydenta Władimira Putina w Polsce, podczas której ogłoszono początek nowego etapu w stosunkach polsko-rosyjskich, zmalały obawy Polaków przed dążeniem Rosji do odzyskania dominacji w regionie. Obecnie obserwujemy dalsze osłabienie tych obaw, po raz pierwszy od roku '93 wyraża je mniej niż połowa badanych. Jednocześnie niewiele wzrosła liczba tych, którzy uważają, że Rosja nie będzie przejawiać dążenia do uzyskania wpływów w naszym regionie, natomiast przybyło osób niezdecydowanych w tej sprawie.

Trzeba też zwrócić uwagę, że przeświadczeniu o rezygnacji Rosji z odbudowy swojej strefy wpływów sprzyja duże zainteresowanie polityką². Wśród badanych o niewielkim i średnim zainteresowaniu polityką znajdujemy bowiem dwukrotnie więcej opinii o dążeniu Rosji do supremacji w regionie niż opinii przeciwnych, podczas gdy wśród badanych deklarujących duże zainteresowanie sprawami politycznymi stosunek ten wynosi 1,5:1.

² Odpowiednie pytanie brzmiało: Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką? Uważam, że moje zainteresowanie polityką jest: 1 - bardzo duże, uważnie śledzę prawie wszystko, co się dzieje w polityce; 2 - duże, dość uważnie śledzę to, co się dzieje w polityce; 3 - średnie, śledzę jedynie główne wydarzenia; 4 - niewielkie, często umykają mojej uwadze nawet ważne wydarzenia; 5 - żadne, praktycznie mnie to nie interesuje.

Tabela 2

Zainteresowanie polityką	Czy Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w naszej części Europy?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Duże	57	37	6
Średnie	54	27	19
Niewielkie	48	24	28
Żadne	29	19	52

Interesujące jest, że wśród osób uważających, iż Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w naszym regionie, jest więcej przeciwników ulokowania w Polsce baz amerykańskich niż wśród wyrażających odmienną opinię. Wskazuje to na istnienie wśród badanych znaczącej grupy osób, które uważają, iż Polska powinna brać pod uwagę aspiracje Rosji i nie podejmować kroków rażąco sprzecznych z nimi. Trzeba tu dodać, że jednocześnie w odpowiedziach na inne pytanie³ jednym z częściej wymienianych uzasadnień przekonania, że ulokowanie w Polsce baz amerykańskich byłoby dla nas niekorzystne, była obawa przed pogorszeniem stosunków polsko-rosyjskich.

Tabela 3

Czy Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w naszej części Europy czy też nie?	Stosunek do ulokowania baz amerykańskich w Polsce			
	zwolennicy	obojętni	przeciwnicy	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Tak	40	15	41	4
Nie	50	15	31	4
Trudno powiedzieć	22	22	34	21

Sytuacja w Rosji przyciąga uwagę mediów nie tylko z powodu jej reakcji na plany utworzenia w Polsce amerykańskich baz wojskowych. Niedawne wybory parlamentarne i zbliżające się wybory prezydenckie w Rosji w kontekście poprzedzających je spektakularnych akcji wymierzonych w czołowych biznesmenów rosyjskich spowodowały ponowną falę spekulacji dotyczących możliwych scenariuszy rozwoju sytuacji wewnętrznej w tym kraju.

³ Por. komunikat CBOS „Opinie o ewentualnym rozmieszczeniu amerykańskich baz wojskowych na terenie Polski”, luty 2004.

RYS. 2. CZY OBECNA SYTUACJA W ROSJI ZMIERZA W KIERUNKU DEMOKRACJI CZY TEŻ DYKTATURY?

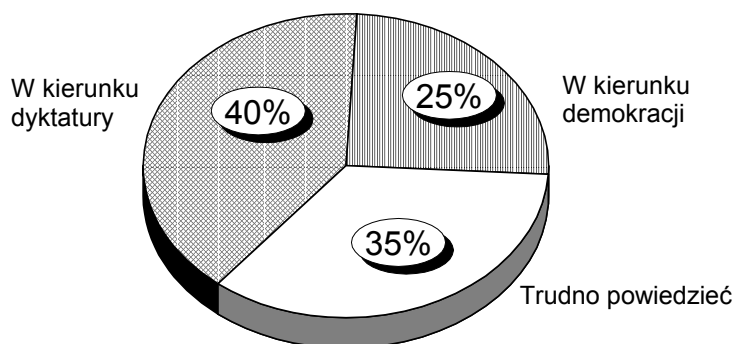

Tabela 4

Czy obecna sytuacja w Rosji zmierza w kierunku demokracji czy też dyktatury?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	V 1995	V 1996	IX 1998	I 2000	IV 2000	I 2004
	w procentach					
W kierunku demokracji	13	19	13	11	18	25
W kierunku dyktatury	62	49	51	57	43	40
Trudno powiedzieć	25	32	37	31	39	35

Wyniki naszych sondaży wskazują, że wśród badanych niezmiennie przeważa przekonanie o zmierniu Rosji w kierunku dyktatury. Nie sposób jednak nie zauważyć, że w ostatnich latach coraz więcej Polaków podziela opinię, że obecna sytuacja w tym kraju prowadzi jednak do demokracji.

Wykształcenie, podobnie jak prawicowość poglądów politycznych, sprzyja opinii, że Rosji grozi dyktatura. Przede wszystkim jednak sprzyja temu zainteresowanie polityką, a więc i lepsza orientacja w tych sprawach.

Tabela 5

Zainteresowanie polityką	Czy obecna sytuacja w Rosji zmierza w kierunku:		
	demokracji	dyktatury	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Duże	23	65	12
Średnie	29	45	26
Niewielkie	27	30	43
Żadne	14	25	61

Badani w dużym stopniu interesujący się polityką znacznie częściej niż pozostali uważają, iż Rosja zmierza w kierunku dyktatury, a nie demokracji (w proporcji 2,8:1). Wśród osób o średnim zainteresowaniu sprawami politycznymi proporcje te wynoszą 1,55:1, a przy niewielkim - już tylko 1,1:1.

Tabela 6

Czy obecna sytuacja w Rosji zmierza w kierunku demokracji czy dyktatury?	Czy Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w naszej części Europy czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
W kierunku demokracji	52	36	12
W kierunku dyktatury	64	28	8
Trudno powiedzieć	27	17	56

Podzielanie poglądu, iż Rosja zmierza w kierunku dyktatury, sprzyja przypisywaniu jej dążeń hegemonistycznych, jednak także wśród tych, którzy sądzą, że zmierza ona w kierunku demokracji, wyraźnie przeważa opinia, iż kraj ten będzie dążyć do odzyskania wpływów w naszej części Europy.

Opracował
Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższej przyszłości, np. w ciągu 5 - 10 lat, Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w naszej części Europy czy też nie?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	26	26	1057
Płeć				
Mężczyźni	52	32	16	507
Kobiety	44	21	35	550
Wiek				
18-24 lat	51	29	21	159
25-34	52	29	18	191
35-44	48	32	19	186
45-54	52	21	27	216
55-64	54	25	21	127
65 lat i więcej	33	20	46	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	45	22	33	398
Miasto do 20 tys.	49	27	24	129
20-100 tys.	49	26	25	207
101-500 tys.	51	31	18	200
501 tys. i więcej mieszk.	51	30	19	124
Wykształcenie				
Podstawowe	35	18	47	301
Zasadnicze zawodowe	55	25	20	275
Średnie	50	30	19	366
Wyższe	60	36	4	115
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	55	40	6	68
Prac.umysł.niż.szczebła	51	31	18	106
Pracownicy fiz.- umysł.	50	32	18	76
Robotnicy wykwalifikowani	58	25	17	90
Robotnicy niewykwalifik.	48	22	30	35
Rolnicy	37	21	42	56
Pracujący na własny rach.	53	36	11	46
Bierni zawodowo				
Renciści	39	24	37	111
Emeryci	39	22	40	204
Uczniowie i studenci	47	34	19	83
Bezrobotni	62	18	20	124
Gospodynie domowe i inni	48	19	33	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	52	26	21	174
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	56	32	12	78
sekt. pryw. poza rolnict.	52	36	12	177
prywatnym gosp. rolnym	37	22	41	54
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	57	22	21	126
300-399	49	24	27	81
400-599	42	29	30	190
600-800	46	27	26	172
Powyżej 800 zł	53	31	16	208
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	22	29	328
Średnie	44	27	28	472
Dobre	55	29	17	257
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	49	18	32	65
Raz w tygodniu	47	26	27	552
1-2 razy w miesiącu	47	28	25	125
Kilka razy w roku	52	27	21	185
W ogóle nie uczestniczy	49	27	24	128
Poglądy polityczne				
Lewica	51	34	15	200
Centrum	53	30	17	305
Prawica	57	29	14	261
Trudno powiedzieć	33	14	53	288

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, obecna sytuacja w Rosji zmierza w kierunku:

(%)

	demokracji	dyktatury	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	40	35	1057
Płeć				
Mężczyźni	29	46	25	507
Kobiety	22	34	44	550
Wiek				
18-24 lat	23	40	37	159
25-34	32	41	27	191
35-44	33	39	29	186
45-54	20	46	34	216
55-64	19	51	30	127
65 lat i więcej	24	25	51	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	22	33	45	398
Miasto do 20 tys.	31	40	29	129
20-100 tys.	24	46	29	207
101-500 tys.	29	45	25	200
501 tys. i więcej mieszk.	25	44	31	124
Wykształcenie				
Podstawowe	20	29	51	301
Zasadnicze zawodowe	26	40	34	275
Średnie	29	45	27	366
Wyższe	27	53	19	115
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	30	56	14	68
Prac. umysł. niż. szczebla	25	47	27	106
Pracownicy fiz.- umysł.	29	41	30	76
Robotnicy wykwalifikowani	33	43	25	90
Robotnicy niewykwalifik.	25	22	52	35
Rolnicy	19	24	57	56
Pracujący na własny rach.	32	46	23	46
Bierni zawodowo				
Renciści	16	39	44	111
Emeryci	24	32	44	204
Uczniowie i studenci	21	44	35	83
Bezrobotni	29	43	28	124
Gospodynie domowe i inni	28	40	32	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	26	50	25	174
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	28	37	35	78
sekt. pryw. poza rolnict.	31	44	25	177
prywatnym gosp. rolnym	22	22	56	54
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	30	33	37	126
300-399	26	49	25	81
400-599	26	36	38	190
600-800	26	45	29	172
Powyżej 800 zł	28	47	25	208
Ocena własnych war. mater.				
Złe	24	37	39	328
Średnie	26	39	35	472
Dobre	26	45	29	257
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	24	38	38	65
Raz w tygodniu	24	38	37	552
1-2 razy w miesiącu	34	36	31	125
Kilka razy w roku	22	46	32	185
W ogóle nie uczestniczy	27	43	30	128
Poglądy polityczne				
Lewica	33	43	25	200
Centrum	31	41	27	305
Prawica	26	52	23	261
Trudno powiedzieć	14	26	60	288